

TRANSILVANIA

ORGANUL ASOCIAȚIUNII TRANSILVANE

PENTRU LITERATURA ROMÂNĂ ȘI CULTURA POPORULUI ROMÂN.

Nr. III—IV. Sibiiu, Aprilie — Maiu 1897. Anul XXVIII.

IUBILEUL „ALBINEI“.

La 27 Martie n. s'a ținut în Sibiiu a XXIV adunare generală a celui mai vechiu și celui mai mare dintre instituttele de credit ale Românilor de sub coroana S. Stefan.

Deși această adunare a decurs fără „deșertăciuni exterioare“ — cum ȃice raportul direcțiunii — și solemnitatea ei s'a manifestat numai într'un cerc restrins prin „concluse de însemnătate neperitoare“, ȃiaua de 27 Martie a fost totuși pentru întreg poporul român din patrie o *adeverată serbătoare*, care merită a fi remarcată și aprețiată în cercuri cât se poate mai largi.

Căci ȃiaua, în care cea dintâiă bancă românească a împlinit un pătrar de secol de activitate rodnică, și în care prima încercare a poporului român pe terenul economic s'a dovedit pe deplin reușită și a documentat, că poporul nostru chiar și în cele mai nefaste timpuri și între condițiuni cât se poate de nepriincioase își scie validita forțele pe toate terenele vieții sale naționale, cu drept cuvânt se poate numi o *adeverată serbătoare națională*.

Și chiar pentru această însemnătate *națională* a jubileului „Albinei“, au fost mulți, cari pe lângă toată ponderositatea motivelor, ce militau pentru încungiuarea unei festivități sgotomotoase, ar fi dorit ca acel mare succes economic, ce-l represintă acest jubileu, să fie serbătorit în toate acele cercuri largi, cari au conlucrat la înființarea „Albinei“ și la realizarea scopurilor sale, ca prin aceasta să se întărească în toate stra-

turile poporului nostru conștiința vitalității sale și încrederea în forțele sale proprii. Este aceasta o considerațiune, care merită deplină atențiune mai ales astăzi, când întreg organismul nostru național este pe deplin zdruncinat, când viața noastră națională este caracterisată prin o notă de totală decepțiune, ce nu se va pute delătura decât numai prin o muncă serioasă și stăruitoare, prin rezultate reale pe terenul cultural și economic, cari sunt mijloacele cele mai eficace pentru a regenera un popor și pentru a întări în el încrederea în puterea sa de viață.

Pornind din aceste puncte de vedere nu putem decât felicita direcțiunea „Albinei“ pentru dispozițiunea, că din incidentul aniversării a 25-a dela înființarea institutului, ce-l conduce, a dat publicității o voluminoasă monografie, care — tipărită pe speșele institutului într'un număr destul de considerabil — să ducă veste până în cel din urmă sat românesc despre serbătoarea „Albinei“ și să arate, că prin zel neobosit și muncă cinstită — fie începutul cât de modest și împrejurările cât de nefaste, — se pot realiza rezultatele cele mai splendide.

Monografia „Albinei“ a fost lucrată de Dl *N. Petra-Petrescu*, cel mai vechiu dintre funcționarii institutului, care dela înființarea lui până în ziua de astăzi a participat neînterupt la lucrarea institutului și astfel, cunoscând din intuițiune proprie toate fazele activității și dezvoltării „Albinei“, a fost cel mai competent pentru a face istoricul ei.

Într'un timp relativ foarte scurt Dl Petrescu a adunat un material pe cât de bogat, pe atât de interesant și instructiv, care va fi un izvor de valoare pentru istoria începuturilor culturale și economice ale poporului român din patrie.

Este de regretat numai, că planul lucrării nu a fost pus pe un nivel mai avântat, și că în loc de o istorie critică a activității și dezvoltării „Albinei“ și preste tot a primelor noastre bănci românesci, ni-se dă numai o monografie, cu o precumpănire poate prea pronunțată a chestiilor personale de interes cu totul particular, o simplă înșirare de date și cifre, cari sunt un prețios material pentru o istorie critică a primei noastre bănci, dar nici pe departe nu sunt încă însași istoria ei.

Și fiind-că „Albina“ a fost cea dintâi încercare economică a Românilor din patrie, a fost baza din care s'a dezvoltat întreaga organizațiune economică-financiară, ce o avem astăzi, o istorie critică a activității și dezvoltării sale ar fi fost cu atât mai binevenită și necesară, pentru-că putea servi tuturor băncilor noastre mai noue și celor ce se vor mai înființa, de călăuză bună pentru întreaga lor lucrare, le-ar fi putut scuti de multe greșeli și le-ar fi putut arăta calea cea mai sigură pentru evitarea pedecilor și greutăților începutului.

O scurtă privire asupra tablourilor așezate între adnexele monografiei, cari arată cu cifre foarte elocvente mersul și rezultatele activității institutului an de an pe tot timpul existenței sale, ne va lămuri asupra faptului, că dezvoltarea „Albinei“ nu a fost — precum s'ar crede după expunerea monografiei — o dezvoltare normală progresivă, ci din contra ne vom convinge, că lucrarea și mersul afacerilor acestui institut se împarte în diferite epoce deosebite și caracterisate prin momente și un spirit cu totul divergent.

Ca să nu întrăm în detaiuri, atingem aici o singură notă marcantă: deosebirea esențială, care se manifestă cu începere de la anul 1886 între cifrele conspectelor din adnexe, o deosebire, care împarte trecutul institutului în două perioade, după timp aproape egale, însă cu totul deosebite, atât după spiritul conducerii, cât și după rezultatele activității institutului.

Astfel vedem, că în prima jumătate a existenței „Albinei“ depunerile spre fructificare, cari sunt cel mai fidel barometru al încrederii publicului, n'au ajuns decât la 1½ mil. florini, până când în a doua jumătate a pătrarului de secol, trecut dela înființare, depunerile se urcă la 5½ milioane plus 2 mil. elocate în scrisuri fonciare. Continuând cu comparațiunile aflăm, că la același timp revirementul s'a urcat dela 12 la 36 mil., venitul brut dela 200 la 600 mii, profitul net de la 40 la 130 mii și ceea-ce merită o deosebită atențiune: rezervele dela 50 la 470 mii, precum și capitalul social dela 300 la 600 mii florini!

Aceleași deosebiri esențiale ni-se prezintă în cele două perioade, ce le distingem, și în multe alte direcțiuni. Abstragând

dela mărimea dividendei, a cărei creștere sau scădere numai rar poate fi considerată drept criteriu sigur și fidel al înaintării sau stagnării unui institut, amintim numai faptul binecunoscut, că în periodul prim acțiunile institutului se vindeau de regulă cu un preț mai mic decât valoarea nominală, de mulțori cu 20—30% sub pari, până când în al doilea period prețurile lor a trecut și preste valoarea nominală întreită. Aceleași simptome le găsim în organizația internă a institutului. Amintim numai experimentele nereușite ale periodului prim cu reuniunile de credit și cu creditele fixe, dela cari, la introducerea lor, se aștepta mântuirea țeranului român, și cari după mari pierderi pentru institut și clientelă au trebuit sistate, până-când în periodul al doilea operațiunile institutului se desvoaltă treptat și sigur până la acel considerabil cerc de afaceri, care se cuprinde în §. 16 al statutelor de astăzi.

În fața acestor momente, a căror importanță pentru întreaga dezvoltare a institutului stă mai pre sus de orice îndoială, cetitorii monografiei și mai ales acele cercuri interesate, cari ar voi să tragă învățături din experiențele „Albinei“ și să profite din aceste experiențe pentru alte întreprinderi nou românesci, vor pune întrebarea pe cât de legitimă pe atât de firească: *cari sunt cauzele simptomelor înșirate și atât de caracteristice pentru mersul afacerilor institutului în cele două perioade ale istoriei sale?*

Dacă publicațiunea „Albinei“ ar fi cercetat și lămurit aceste cauze, dacă ar fi dat un răspuns temeinic la întrebarea pusă, atunci într'adevăr ar fi fost o scriere de mare și durabilă valoare pentru întreaga noastră lucrare și organizare economică-națională.

Aceste observări le-am crezut absolut necesare, pentru a marca punctul de vedere, din care monografia „Albinei“ va pute fi utilizată cu folos de aceia, cari o vor ceti nu numai cu scop de a afla detaiuri mai mult sau mai puțin interesante din trecutul unui institut de bani, ci o vor ceti totodată și cu dorința de a trage învățături pozitive din experiențele de 25 de ani ale primei bănci românesci. Pornind din acest punct de vedere critic, cetitorii vor afla ușor nexul între fazele dezvoltării „Albinei“ și între cifrele tabelelor monografiei și vor

putè distinge fără greutate limitele atât de marcante între periodul prim, ce l'am numit period de orbecare, și între epoca a doua, caracterisată prin o muncă conscientă și sistematică, care cu o voință de fier și cu succes deplin a încercat și realizat consolidarea institutului și asigurarea condițiilor dezvoltării sale.

După aceste observări lăsăm să urmeze un scurt extras din materialul interesant și prețios al monografiei și din raportul iubilare al direcțiunii.

* * *

Inființarea «Albinei». Ideea despre înființarea unui institut românesc de bani, a conceput-o mai întâiu repausatul Visarion Roman *) la anul 1869.

Însuși nu era în stare să o realizeze. A căutat și a ales deci din Transilvania și Ungaria șapte nume din cele mai ilustre pe timpul acela. Acestea erau: Iacob Bologa, Timoteiu Cipariu, Paul Dunca de M. Sajó, Ioan Hannia, Alexandru Mocsonyi, Antonie Mocsonyi, David Baron Urs de Margine. Aceștia erau stîlpii, pe cari avea să se razime prima noastră întreprindere economică.

Planul seu V. Roman l'a comunicat mai întâiu consiliarului Iacob Bologa, căruia i-a trimis mai târziu și proiectul de statute, rugându-l să convină și să câștige pentru idee pe ceilalți fruntași din Sibiiu. Sibiienii toți au fost însuflețiți de idee. Pe domni Mocsonyi și pe canonicul Cipariu i-a cercetat V. Roman în persoană. Dînșii încă au aderat la idee. În Blaj V. Roman a fost sprijinit cu căldură de I. M. Moldovan, pe atunci profesor, astăzi preposit capitular. În Aprilie V. Roman convine în Lugos cu Dr. A. Marienescu și C. Radulescu.

În Octobrie, cu ocaziunea unui congres național bisericesc, aflându-se în Sibiiu și Dl Mocsonyi, se ținură mai multe conferențe, la cari se întruniră aproape toți fondatorii.

Plenipotențiatii comitetului fondator, Alexandru și Antonie Mocsonyi, la 3 Novembre 1870 prezintă ministrului de comerț de pe atunci, Szlavy, statutele și rugarea pentru aprobare. Ministrul promite rezolvarea cererii cât mai curând, ulterior însă a pretins numeroase modificări. După pertractări îndelungate sosind în fine, la 26 Iunie 1871, aprobarea statu-

*) Visarion Roman s'a născut la 5 Iulie 1833 în comuna Seuca, comitatul Târnava mică, din Transilvania. A fost profesor suplent la cursul pedagogic din Sibiiu, învățător în Rășinari, contabil și supraveghător la tipografia archidieceană, scurt timp redactor la „Telegraful Român“, mai târziu notar în Rășinari. În restimpul acesta a prelucrat mai multe manuale de școală, scoate foaia pedagogică „Amicul școalei“, calendarul „Amicul poporului“, iar la 1868 înființează în Rășinari o casă de păstrare, care însă nu mai există.

telor, membrii comitetului fondator, aflători în Sibiiu, se adună imediat într'o ședință, în care fiind prezenți membrii: Ioan Hannia, Iacob Bologa, Paul Dunca și Visarion Roman: *a)* se ia spre îmbucurătoare știință comunicarea, că în urma ordinațiunei ministeriului reg. ung. de agricultură, industrie și comerț, dtto 20 Iunie 1871 Nr. 6727, împărțită comitetului fondator prin magistratul din Sibiiu, statutele instituțiunei de credit și economii „Albina“ s'au aprobat de către înaltul minister acum numit și s'au întărit de către Maiestatea Sa prin rescriptul dtto Schönbrunn 14 Iunie 1871; *b)* se decide a se exprima în scris dd. Antonie și Alexandru Mocsonyi recunoștința și mulțămita acestui comitet pentru ostenețele și stăruințele Ilustrităților Lor în cauza aprobării statutelor; *c)* până la constituirea definitivă a comitetului de administrație se primesce un Regulament provisoric pentru lucrările comitetului fondator.

În virtutea acestui regulament se alege cu unanimitate de președinte al comitetului fondator Dr. Alexandru Mocsonyi, vice-președinte Paul Dunca, cassar Ioan Hannia, director interimal Visarion Roman. Se iau mai departe toate dispozițiile necesare pentru lucrările începătoare.

La 1 Iulie 1871 comitetul fondator emite un program, prin care face publicului cunoscută întreprinderea sa. Iar la 1 August se emite prospectul la subscripțiune și se fixează, ca ultimul termen de subscriere, 10 Octombre 1871.

Expirând acest termen, se convoacă o ședință plenară a comitetului fondator pe ziua de 15 Octombre 1871.

La această ședință directorul interimal raportează despre rezultatul subscrierilor și constată că 597 acționari au subscris cu totul 1836 acțiuni, adauge însă că mulți reprezentanți nu și-au trimis coalele de subscripțiune. În considerarea aceasta, comitetul decide prolongirea termenului de subscriere până la 30 Novembre aceluiaș an. După aceasta se ia următorul conclud: p. 33. Pentru cazul când nici până la 30 Novembre a. c. nu s'ar subscrie toate 3000 acțiunile institutului nostru, membrii comitetului primesc obligamentul de a mai subscrie atunci fie-care încă atâtea acțiuni, câte au subscris până astăzi; iar restul îl vor primi în părți egale domnii Antonie și Alexandru Mocsonyi, pentru ca astmod, cu expirarea termenului al doilea de subscriere, capitalul de acțiuni, recerut în § 7 al statutelor, să fie la tot cazul subscris. Concludul acesta cu deosebire angajamentele dd. Mocsonyi, au asigurat reușita completă a întreprinderii.

În ședința dela 9 Decembre se constată că 1060 acționari au subscris 2924 acții și că, după sciri telegrafice, pe la 20 reprezentanți se mai află atâtea subscrieri, încât capitalul social este deplin acoperit.

Reprezentanților Dr. Aureliu Maniu din Lugos și Simeon Manguica din Oravița, li se exprimă recunoștință protocolară, ca celor mai activi

și zeloși reprezentanți ai institutului, exoperând cel dintâiu subscrieri la 434, cel din urmă la 414 acțiuni.

Într-aceea subscrierile la acțiuni se completează, ba întrec suma recerută; la 1 Decembre erau subscribe 3024; rata II-a încă începea a se incasa și comitetul în ședința dela 26 Decembre, când se constată, că s'au subscribe 3096 acții fără să fi încurs toate listele, defige ziua pentru convocarea adunării generale constituante pe ziua de 14 Martie 1872.

Din raportul comitetului fondator se vede, că:

A. s'au subscribe cu totul 3242 acțiuni;

B. s'au răspuns:

a) după 3003 acțiuni cu 30% cu	fl.	90,090.—
b) „ 239 „ „ 10% „	„	2,390.—
c) „ 63 „ preste 30% „	„	3,032.—
d) ca contribuire de spese după 2680 acțiuni à 1 fl.	„	2,680.—
e) interese după capitale elocate	„	652.50

Cu totul așa dară fl. 98,844.50

C. spesele de fondare fac până ași . fl. 5,854.50

D. pentru reducerea acțiunilor la nrul prescriș s'au stornat:

a) rata I. de 10% după 239 acțiuni cu „	2,390.—
b) rata I. și II. cu 30% după 3 acțiuni „	90.—
c) competița de spese după 18 acț. „	18.— fl. 8,352.50

Prin urmare starea efectivă a cassei e de fl. 90,492.—

Pentru întregirea consiliului de administrațiune se aleg 5 membri pe lângă cei 7 fondatori, anume: Dnii Gligor Mateiu, Elia Macelariu, Mitropolitul Dr. Ioan Vancea, Dr. Aureliu Maniu și Ioan Popescu.

Cu adunarea generală constituantă înceată activitatea comitetului fondator. El cedează locul său consiliului de administrațiune.

Toată activitatea acestuia, în periodul anului I. de gestiune, a fost absorbită cu lucrările de organizare și administrațiune internă și externă. La 14 Martie consiliul se constituie astfel: Alexandru Mocsonyi, președinte, Iacob Bologa, vice-președinte I., David Br. Urs, vice-președinte II., Ioan Popescu, notar.

Corpul funcționarilor, cu începere din 1 Aprilie, se statorosește din: director, secretar, contabil, un oficial. Totdeodată se denumesc Visarion Roman, director.

Activarea institutului se defige pe 10 Aprilie 1872.

Desvoltarea institutului și starea actuală. Desvoltarea „Albinei“ dela înființarea sa până la finea anului 1896 o arată în mod destul de elocuent conspectele ce urmează:

Conspectul operațiunilor dela activarea institutului în 10 Aprilie 1872 până la 31 Decembre 1896.

Cu 31 Decemb. anului	Depuneri spre fructificare		Escompt de cambie și cre- dite personale		Împrumuturi hipotecare		Serisuri fonciare în cir- culațiune		Credite fixe		Credite cam- biale cu acop. hipotecară		Împrumu- turi pe produte		Credite de cont-curent		Împrumuturi pe efecte	
	fl.	cr.	fl.	cr.	fl.	cr.	fl.	cr.	fl.	cr.	fl.	cr.	fl.	cr.	fl.	cr.	fl.	cr.
1872/3	96,340	99	213,989	90	—	—	—	—	—	—	314,675	21	—	—	—	—	12,860	—
1874	121,856	70	297,670	60	21,580	—	—	—	—	—	108,937	33	—	—	—	—	5,191	—
1875	288,446	22	470,904	62	36,659	36	—	—	—	—	75,651	95	—	—	—	—	4,000	—
1876	327,919	11	495,183	29	36,070	58	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,270	—
1877	431,093	90	617,029	30	35,746	99	—	—	2,400	—	—	—	—	—	—	—	475	—
1878	485,522	75	609,973	50	29,287	99	—	—	57,347	20	—	—	—	—	—	—	560	—
1879	593,293	42	574,210	73	41,672	70	—	—	82,119	34	—	—	—	—	—	—	1,882	—
1880	762,549	55	624,793	93	217,520	32	181,400	—	67,895	76	—	—	—	—	—	—	4,776	—
1881	1.010,754	21	672,450	06	455,922	29	410,100	—	46,905	53	—	—	—	—	—	—	7,546	—
1882	1.176,660	65	751,192	17	753,332	13	561,600	—	64,684	42	—	—	—	—	2,080	—	23,803	—
1883	1.473,799	24	924,862	99	850,696	42	710,000	—	80,930	15	—	—	1,000	—	14,380	78	42,970	—
1884	1.666,248	53	1.117,028	51	1.020,529	66	865,000	—	114,705	16	—	—	4,419	95	68,951	71	86,753	—
1885	1.749,780	88	1.212,086	32	1.103,738	81	972,100	—	123,685	77	—	—	7,269	40	60,304	04	102,946	90
1886	2.089,131	35	1.340,037	38	1.119,236	77	972,100	—	117,406	50	—	—	16,179	52	99,765	75	77,123	03
1887	2.485,513	82	1.774,281	22	1.173,590	53	1.053,000	—	94,424	60	191,472	43	25,804	47	107,874	05	69,650	80
1888	2.864,397	96	2.109,477	22	1.185,262	11	1.074,400	—	86,248	40	295,762	43	27,633	39	117,680	53	92,300	40
1889	3.488,932	42	2.409,614	75	1.269,669	25	1.194,300	—	70,761	35	388,149	85	16,662	53	262,520	76	67,886	35
1890	4.137,260	41	3.109,577	67	1.266,205	94	1.171,000	—	57,217	65	442,637	95	33,980	21	106,392	63	81,502	60
1891	5.079,249	83	3.348,551	34	1.429,964	73	1.207,300	—	48,472	90	520,239	10	14,901	61	190,482	32	144,091	25
1892	4.867,979	41	4.210,915	86	1.470,386	98	1.337,700	—	37,289	—	517,526	—	16,751	28	187,763	99	80,687	53
1893	4.958,262	16	4.657,205	15	1.547,756	93	1.298,000	—	29,930	10	498,071	60	7,769	83	79,657	98	75,438	10
1894	4.945,227	09	4.046,750	72	1.894,836	62	1.751,000	—	24,789	70	532,123	70	27,010	40	127,393	29	70,959	40
1895	5.115,235	46	4.157,367	08	2.041,749	08	1.954,000	—	20,690	20	588,841	50	32,247	85	212,706	33	70,569	50
1896	5.498,373	44	4.120,754	68	2.141,302	60	2.050,000	—	19,282	45	693,161	45	20,837	32	236,465	24	90,283	10

Revirement, venitul și întrebuințarea lui.

În anul	Revirement séu circulațiunea numerarului la cassă		Venitul				Dividenda anului	Fondul de rezervă și fondul de garanță al scris. fonc.		Fondul special de rezervă		Fondul de pensiune	
			brut		curat			%	fl.	cr.	fl.	cr.	fl.
	fl.	cr.	fl.	cr.	fl.	cr.							
1872/3	2.713,134	62	52,289	09	23,747	99	6.44	4.419	67	—	—	—	—
1874	2.381,147	32	53,320	37	31,014	74	8	6,525	94	—	—	—	—
1875	3.070,791	06	67,549	44	33,608	29	9	9,702	45	—	—	—	—
1876	3.278,916	18	74,847	65	31,984	12	9	13,170	03	—	—	—	—
1877	3.595,391	99	79,228	68	32,851	39	9	15,648	56	—	—	—	—
1878	3.863,636	72	84,698	19	32,937	30	9.50	18,324	40	—	—	—	—
1879	3.963,024	44	93,205	79	33,254	98	9	21,262	12	—	—	—	—
1880	4.892,282	52	106,744	67	37,464	43	10	24,015	60	—	—	1,045	—
1881	5.448,466	81	133,437	05	46,595	97	10	27,304	26	—	—	2,626	17
1882	7.423,502	63	156,322	17	40,414	75	10	33,323	50	—	—	5,237	33
1883	10.501,126	77	183,850	41	39,939	18	10	37,895	20	—	—	8,715	93
1884	12.396,473	49	209,624	47	40,776	10	10	41,905	—	—	—	11,781	31
1885	12.971,313	14	232,498	24	44,312	31	10	46,640	17	—	—	15,756	58
1886	13.294,252	95	259,488	52	45,710	16	10	52,992	60	—	—	20,774	06
1887	15.331,589	15	291,873	03	43,221	43	10	59,448	80	—	—	26,003	55
1888	19.479,308	91	307,918	62	50,064	43	10	66,466	—	—	—	30,483	90
1889	22.903,299	17	345,711	37	53,869	88	11	74,494	70	—	—	36,502	24
1890	25.239,410	39	391,753	28	59,298	82	12	83,385	—	—	—	41,943	65
1891	30.674,704	12	443,841	57	69,136	82	13	100,000	—	10,000	—	52,867	80
1892	30.267,164	92	462,618	64	86,487	37	15	100,000	—	59,030	80	62,805	25
1893	32.324,909	69	516,885	22	115,259	37	15	100,000	—	116,687	85	75,266	34
1894	30.973,063	64	528,658	07	121,667	94	16	100,000	—	164,256	—	88,811	06
1895	32.711,986	65	540,600	60	124,311	05	16	100,000	—	220,423	25	102,096	87
1896	36.021,595	04	579,446	88	131,357	60	12	300,000	—	51,672	06	115,689	16

Acționarii au primit dividendă la primul bilanț pro 1872/3 6.44%, iar de acolea încoace: în 1 an 8%, în 4 ani câte 9%, în 1 an 9½%, în 9 ani câte 10%, în 1 an 11%, în 1 an 12%, în 1 an 13%, în 2 ani câte 15%, în 2 ani câte 16%, iar pe primul an dela urcarea capitalului social au căpătat 12% după valoarea nominală a acțiunilor. Total au primit deci acționarii în 24 ani de bilanț peste 800,000 fl. drept dividendă după un capital social de fl. 300,000. O sumă, care în calcul mijlociu corespunde la circa 11% a valorii nominale, și la circa 6% a valorii efective a acțiunilor.

Este interesant a ști și aceea, cu cât a contribuit institutul la venitele statului până la finea anului expirat? În dare de venit și în dare de interese dela depuneri s'au plătit fl. 387,959.37 cr. și dacă se socotesc competențele de intabulare dela împrumuturile hipotecare votate până la finea anului expirat în sumă de fl. 4,600,000, apoi timbrele de documente dela 474,000 de piese (obligațiuni și cambii), timbrele de chitanțe și de procese, nu e esagerată afirmarea: că *statul a avut mai mare folos material de institut decât acționarii.*

Tot ca dovezi de dezvoltare este a se aminti, că institutul, care înainte de 25 ani și-a început activitatea cu 1 director executiv, 2 canceliști și 1 servitor, astăzi are: 1 director executiv, 1 dirigent, 1 secretar, 2 avocați, 1 contabil șef, 3 contabili, 3 cassari, 5 liquidatori, 12 oficiali, 10 practicanți salariați, 2 funcționari extraordinari, 2 concipiști, 5 canceliști, total 48 *funcționari salariați*, între cari 28 cu drept de pensiuine, și 6 *servitori*, tot cu drept de pensiuine, iar de pensiuine se bucură 2 văduve de oficiali, una căpătând fl. 360, ceealaltă fl. 240 la an, iar 3 orfani minori capătă un ajutor de fl. 300 anual. Astăzi institutul administrează o avere activă de *peste 9 milioane florini*, în care:

Economiile poporului figurează cu 5½ *milioane florini*, ca depuneri spre fructificare;

Iar investiți în scrisuri fonciare *peste 2 milioane florini.*

Capitalul social cu	fl. 600,000
Fondul general de rezervă cu	„ 100,000
Fondul de garanță al scrisurilor fonciare cu	„ 200,000
Fondul special de rezervă cu aproape	„ 50,000
Fondul de pensiuini cu peste	„ 115,000

Cu drept cuvânt se poate afirma, că institutul acesta a devenit o școală, care a propagat cunoștințele economice astfel în popor, încât deja pe urmele lui tot de elementul român s'au mai ridicat peste 50 de institute de credit și de economii, și se înmulțesc mereu, cari nu mai au a se lupta cu „necunoscutul“ învins de „Albina“, iar capitalul procurat de ea și împrumutat în cea mai mare parte poporului țeran agricol, *trece peste 7 milioane.*

Acte de binefacere și culturale. Atât statutele vechi cât și cele noue (§§. 69, 62) dispun, ca din profitul anual să se împartă o cotă oare-care

pentru scopuri culturale și de binefacere. Analele institutului sunt martore despre generositatea adunărilor generale. Cu deosebire în anii din urmă munificența institutului a acoperit lipsesele cele mai ardente. Astfel școala civilă de fete a Asociațiunii transilvane, în mare parte, numai Albinei are de a'și mulțami subsistența. Școala elementară de fete din Sibiiu, în cea mai mare parte, iarăși Albinei își datorește viața.

O necesitate simțită la școalele comerciale din Brașov era lipsa de manuale tipărite, ceea-ce îngreuna instrucția tinerilor, cari se pregăteau pentru cariera comercială. Albina a sacrificat mii de florini pentru scopul de a se tipări aceste manuale. Până la finea anului 1896 s'au tipărit pe spesele institutului: 1. Introducerea în științele comerciale în usul școalelor comerciale, de I. C. Panțu și A. Vlaicu, profesori, 1892. 2. Manual de dreptul cambial, lucrat de I. Socaciu, profesor la școala comercială, 1894. 3. Merceologia și Technologia pentru școalele comerciale de A. Vlaicu, 1895. De asemenea s'a tipărit tot pe spesele Albinei: 4. Compas românesc, anuar financiar, de Petra-Petrescu pro 1892/6, 4 broșuri.

Pentru pregătirea absolvenților dela școala comercială la cursul comercial superior din Viena, a votat „Albina“ mai multe stipendii. Coroana însă, la toate binefacerile de până aci, este „Masa studenților“ înființată în anul 1895 și aprobată de adunarea generală din 28 Martie 1896. 50 studenți români dela școalele medii din Sibiiu își capătă prând gratuit la „Masa“ aceasta, care este pusă sub conducerea „Reuniunii femeilor române“ din Sibiiu, și care o întreține „Albina“ cu suma de fl. 3000 pe an.

Suma totală, împărțită de institut ca ajutoare pentru diferite scopuri culturale și de binefacere o arată următorul conspect:

1. Pentru internatul Asociaț. Trans. și stipendii la fete	fl.	10,052.81
2. Masa studenților	„	6000.—
3. Stipendii pentru studenți la Viena	„	1750.—
4. Stipendii pentru preparande	„	170.—
5. Reuniunilor de femei române din Sibiiu, Abrud, Arad, Mediaș, Brașov, școalelor de fete din Oradea-mare, Sibiiu, gimnasiului din Blaj și Beiuș	„	5253.37
6. Institutului teologic din Arad	„	450.—
7. Internatului Vancea	„	450.—
8. Alumneului din Timișoara	„	550.—
9. Fondațiunei Zsiga	„	400.—
10. Reuniunii învățătorilor din Ungaria și Transilvania	„	200.—
11. Reuniunilor de cântări din Sibiiu, Oravița, Bănat, Felsődiara, Brașov	„	1780.—
12. Fondului Barițiu	„	500.—
13. Reuniunilor de meseriași din Brașov, Sibiiu, Lugos, Cluj, Oravița	„	1258.84
14. Pentru tipărire de cărți	„	1900.—

15. Nenorociților prin foc, exundări etc.	fl.	2762.44
16. Societăților de studenți din Viena, Pesta, Cluj, Cernăuți	„	1230.—
17. Gremiului comercial, Sibiu	„	480.—
18. Reuniunii agricole, Sibiu	„	937.11
19. Reun. de pompieri din Sibiu, Brașov, Reșinar, Săliște	„	830.—
20. Reuniunilor de înfrumșetare din Sibiu și Brașov .	„	950.—
21. Reuniunii carpatine, reuniunii igienice și comis. econ. din comitatul Sibiului	„	1375.—
22. Săracilor din Sibiu	„	482.89
23. Ajutorarea stud. săraci din Brașov, Blaj, Brad, Năsăud	„	1400.88
24. Diverse	„	10,097.92
25. Pentru un internat de băieți	„	20,000.—
	Suma totală fl.	71,261.26

Adunarea generală jubilară. Din incidentul jubileului de 25 ani dela fondarea institutului adunarea generală, primind propunerile direcțiunii, a luat următoarele concluse:

a) În semn de recunoștință față de repositatul Visarion Roman, care a conceput ideea înființării institutului „Albina“ și cu zel neobosit a muncit până când a vădit-o realizată, adunarea generală votează un fond de 1000 fl., din care să-i-se ridice un monument;

b) Institutul „Albina“ din incidentul jubileului seu de 25 ani inițiază crearea unui fond pentru înființarea unui internat de băieți, cari frecventează școalele medii din Sibiu, în care, parte gratuit, parte pentru o taxă moderată, să se poată întreținé cel puțin 100 de tineri.

În acest scop votează din profitul anului 1896 o sumă de fl. 20,000.

Acest fond se va administra gratuit la institut sub titlul „Fondul internatului de băieți“, până când Asociațiunea transilvană sau altă reuniune românească va fi în stare să înființeze internatul în Sibiu, când apoi cu rezervele cuvenite se va preda Asociațiunii eventual altei reuniuni în întreaga sumă, la care va fi crescut până atunci.

Dacă însă nici Asociațiunea nici altă reuniune nu va înființa internatul până la finea anului 1907, institutul își rezervă dreptul a reveni asupra fondului, dar fără alterarea destinațiunii sale culturale.

Casa din Sibiu, Berggase Nr. 28 (prot. cărții fund. Nr. 2137) trece în proprietatea acestui fond în prețul cumpărării de fl. 8000 — iar restul fondului se va plasa în scrisuri fonciare de ale institutului.

Afară de această fundațiune însemnată, adunarea generală a mai distribuit pentru scopuri culturale și de binefacere suma de 6081 fl. 42 cr. după cum urmează:

1. Asociațiunii transilvane pentru trebuințele școlii de fete	fl.	1000.—
2. Școlii reuniunii femeilor române din Sibiu	„	300.—
3. Pentru masa studenților	„	3000.—
4. Internatului reuniunii femeilor române din Brașov . .	„	200.—
5. Asociațiunii pentru spriginirea sodalilor etc. din Brașov	„	200.—

6. Societății academice „România Jună“, taxa de ctitor la internat, per fl. 1000, rata II.	fl.	200.—
7. Societății „Petru Maior“, Budapesta	„	100.—
8. Alumneului din Timișoara	„	100.—
9. Fundațiunea „N. Zsiga“, Beiuș	„	100.—
10. Fondului studenților morboși din Brașov	„	100.—
11. Fondului studenților miseri din Blaj	„	100.—
12. Fondului studenților dela gimnasiul din Brad	„	100.—
13. Reuniunii române de muzică, Sibiiu	„	100.—
14. Reuniunii de agricultură, Sibiiu	„	100.—
15. Reuniunii pentru înfrumusețarea orașului Sibiiu	„	50.—
16. Reuniunii pentru înfrumusețarea orașului Brașov	„	50.—
17. Reuniunii igienice a comitatului Sibiiu	„	50.—
18. Gremiului com. din Sibiiu pentru cursul de comptabilitate	„	50.—
19. Societății academice „Carmen Sylva“, Graz	„	50.—
20. Societății academice „România“, München	„	50.—
21. La dispoziția direcțiunii	„	81.42
	<u>Total fl.</u>	<u>6081.42</u>

† IOAN HANNIA.

În 30 Martie a. c. a trecut la cele eterne un valoros membru al „Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român“, despre care trecere din viață cu durere luăm act la locul acesta.

Ioan Hannia a fost unul dintre acei puțini aflători încă în viață, cari au semnat petițiunea pentru încuviințarea Asociațiunii; dela înființarea ei a fost membru ordinar, cu puțină întrerumpere a fost totdeauna membru în comitetul central al Asociațiunii, pe un timp mai scurt și vice-președinte.

O viață întreagă a fost în serviciul bisericii și al națiunii sale, totdeauna cu inimă caldă a lucrat pentru binele acestora, așa că cu drept cuvânt putem pune ca model o asemenea viață.

Ioan Hannia s'a născut la 20 Martie 1818 în comuna Sadu, din părinți economi. Studiile gimnasiale le-a făcut în Sibiiu, și le-a completat în Cluj. În toamna anului 1841 a fost trimis la universitatea din Viena, unde a absolvat studiile teologice.

Rentors în patrie în Octobrie 1845, întră ca notar la consistoriul diecesan ortodox român din Sibiiu, în care calitate funcționează până în 29 Decembre 1848, când a fost numit profesor la seminariul pedagogico-teologic din Sibiiu.

La 6 Iunie 1865 e numit director la acel institut, în fruntea căruia a stat până la 1 Septembrie 1895, când la cerere a fost pus în odichna binemeritată.

O activitate de ani 50 a dezvoltat el în sinul bisericii sale ca funcționar la consistoriu, apoi ca profesor și în urmă ca director seminarial.

În administrațiunea bisericească încă a avut rezervat un frumos teren de activitate. În primăvara anului 1855, răposatul a fost numit protopresbiter al tractului Seliștei, în fruntea căruia a stat un pătrar de veac. În timpul acesta s'au ridicat în acel tract frumoasele edificii de școale, pe cari le putem numi palaturi, și cari sunt monumente neperitoare despre hărnicia bunului popor român mărginaș, despre conducerea cea bună a tractului și despre entuziasmul, cu care poporul lucra la îndemnurile protopopului *Ioan Hannia*.

Din incidentul trecerei lui din viață, fiind membru în comitetul central al Asociațiunii, acesta a luat următoarele dispozițiuni:

1. Să-și descopere profunda sa condolență jalnică familie, prezentându-se în corpore la locuința fericitului defunct;

2. Să se arboreze pe edificiul Asociațiunii flamură neagră până după înmormântare;

3. În locul unei cununi de flori pe sicriul defunctului, se depune la fondul „George Barițiu“, din contribuiriile membrilor comitetului, suma de 25 fl., ca cunună eternă întru memoria răposatului;

4. Să participe comitetul în corpore la înmormântare;

5. Să vorbească la mormânt în numele Asociațiunii dl N. Togan, membru suplent al comitetului.

Înmormântarea s'a făcut Marți, în 1/13 Aprile a. c. la orele 2 p. m., la care a luat parte multă lume.

În numele comitetului central la groapă a vorbit membrul suplent al aceluia, bibliotecarul Asociațiunii *Nicolau Togan*, carele a rostit următoarea frumoasă cuvântare:

Onorabilă și jalnică adunare!

A cădut pe umerii mei greaua și dureroasa sarcină de a tâlmăci la acest loc trist sentimentele de adâncă jale, regret și recunoștință, de cari este cuprins „Comitetul Asociațiunii transilvane“ și întreaga noastră societate culturală, sentimentele, ce ni le inspiră aceste momente de supremă durere, când după legea firei trebuie să aședăm în mormânt rămășițele pământesci ale unui neobosit, și până la adânci bătrânețe vânjos și nepregetat muncitor pe aproape toate terenele de muncă des-

chise poporului nostru. Este grea pentru mine aceasta sarcină, dacă me gândesc, că eu abia eram născut, când venerabilul reposat, a cărui pierdere o deplângem astăzi cu lacrimile cele mai sincere, deja de ani îndelungați cu o stăruință de fier trăgea brasde adânci în păraginitul ogor al culturii neamului nostru. Ce a fost *Ioan Hannia* pentru biserica sa, ni-au zugrăvit-o preastimații antevorbitori în colori vii; cât a muncit și asudat, de câtă activitate a fost capabil spiritul lui, credincios adevărului: că cea mai bună politică este creșterea poporului, o spun sutele și chiar miile de preoți și învățători, acești pionieri ai culturii poporului român, creșcuți sub treaza și înțeleapta lui conducere de 30 ani ca director seminarial; o spun instituțiile sociale, culturale și economice, chemate dintru neființă întru ființă în deceniile din urmă, căci n'a fost idee salutară, care să fie frământat sufletul poporului nostru și al inteligenței sale, și să nu fie aflat îmbrățișare caldă, echou în inima lui. Ca să me restring la „Asociațiunea transilvană pentru literatura română și cultura poporului român“, când aleșii bărbați ai generațiunii bătrâne, deșteptați de glasul timpului și de bunul geniu al neamului nostru, înainte de asta cu 37 ani osteneau, ca să prepare generațiunilor următoare un teren comun de nobilă emulațiune pentru ridicarea poporului nostru prin cultură la poziția, ce i se cuvine în această țeară de atâtea ori udată cu sângele, sudorile și lacrimile lui, îl aflăm pe Ioan Hannia între cei mai buni, cei mai zeloși bărbați ai noștri. Mai întâiu membru ordinar, apoi pe viață, membru în primul Comitet al „Asociațiunii transilvane“; în periodul dela 1867—1870 vice-president al „Asociațiunii“ și, cu puține întreruperi, iarăși membru în comitet, totdeauna până la ședința din 10 Martie a. c., înainte numai cu o lună de zile, pe Ioan Hannia, deși slăbit, dar nu gârbovit de numărul anilor, îl găsim luând parte activă, cu inimă tină, la deslegarea problemelor, ce preocupau ședințele comitetului, în interesul cultural al poporului român.

Și iată acest bărbat capabil de atâtea activitate și zel nobil pentru binele neamului său, a cărui figură venerabilă ne-am obicnuit din copilăria noastră a o întâlni la loc de frunte pretutindenea, unde vorba era de a se pune ceva bun la cale, de a se face ceva folositor intereselor poporului nostru, și care ca rari muritori avu și mângâierea de a-și vedea munca sa încununată de frumoase succese, acest bărbat s'a stins!

Înainte acestui trist fapt împlinit, noi rămânem neputincioși; tot ce putem face este: să deplângem pierderea lui; să depunem aici tributul recunoștinței noastre față de ostenele și jertfele aduse de venerabilul reposat în interesul cauzelor noastre publice; să ne inspirăm din virtuțile lui și în urmă... iarăși să ne mângâiem, căci Ioan Hannia numai trupește a murit, numele lui însă va trăi în istoria culturii noastre naționale!... Odichnească în pace!

Fie-i țărina ușoară!

DOCUMENTE ISTORICE.

(Un document autentic despre trecerea Românilor ardeleni la Unire.)

Aranjând diverse documente familiare mai vechi și mai nouă, am dat de unul, pe care creșdând, că oferă interes deosebit pentru istoria culturală a Românilor ardeleni, îl las să urmeze în limba și cu ortografia originală, alăturându-i o traducere românească. Documentul din chestiune e o epistolă scrisă *manu propria* a iesuitului P. L. Barannj, inițiatorul Unirei (Cf. G. Barițiu. Părți alese T. I. p. 159 și cele următoare), cătră o doamnă maghiară, care pare a-i fi cerut deslușiri în aceasta privință.

I. Vajda Voevodu.

Adresa: Néhaj Tekéntetes, és Nemzetes Torma István Vram ő kme, meg hagyot Özvegyének, Tekéntetes, és Nemzetes Lúgosi Ersébeth Asszszonyinak ő kme, nekem íó Asszszonyomk

Conținutul:

Sz. Mihálytelkére

Istentül minden testi s lelki jókat kívánok kdk.

A Kemed levelét böcsülettel uettem, mellyben mit iriön kemed meg értettem. Bizonyos dolog az, hogy ő Felsége az Olá Papokat fel szabadította a' iobbágyság alól, kik a' mi Anyaszentegyházunkkal uniálták magokat; úgy hogy minden taxától, szolgálattól, portiótól, dézmától szabadok legyenek, avagy honorariomtól, mellyről való Diploma publicáltatottis az Ország gyűlésében. Mind az által, ha valamely Vrnak a' földén vét valami gabonát, abból tartozik a' dézmával. Az az Vnio pedig abban áll, hogy előszszor higye, a' szentséges Romaj Pápát Kristus után e' földön, az Ecclesia fejének lenni. Másodsor, higye a purgatoriomot; Harmadsor, hogy a' kovásztalan kenyér elégséges az Vr vacsorája szolgálta-tására. Negyedszer, hogy higye a' Szent Lelket az Atyától, és fiútul származni. Mivel a több ágazatiban a' hitnek, az előttis egészszen egyeztek velünk. Hogy pedig a' külső Czeremoniákban különböznek, az a' hitnek nintsen sértődésére. Hogy pedig mások háborgatták őket, ő felsége parantsolattya ellen cselekedték, kitis ha General Vra ő Nga meg tud, félek raita roszszul fognak iárni, mert parantsolattya vagyon ő Ngk ő felségétől, hogy az olyan embereket, mint engedetleneket,

büntessen (sic!) meg. Azért én azt iauallom kdk, hogy ne háborgassa kemed hiszem azzal nem sokat ér, azon kiuül, hogy valami háborgatása ne érkezzon kdk. Ezzel Is oltalmában ajánlom kdet.

Feiér Váratt 1700 24 7-bris

kémed kész szolgália:

P. Barannj László m. p.

Traducere:

Tot binele trupesc și sufletesc îți poftesc D-Tale.

Epistola D-Tale am primit-o cu cinste și am înțeles cele scrise în ea. E lucru sigur, că Maiestatea Sa a eliberat de iobăgie pe acei popi valahi, cari s'au unit cu sfânta noastră biserică; astfel ca să fie liberi de ori-ce taxă, lucru, porție, dijmă, sau și de honorar, despre ce s'a și publicat diploma în dieta țerii. Cu toate aceste, dacă seamănă în pământul oare-cărui domn ceva bucate, din acele e dator cu dijmă. Iar' Unia aceea constă din aceea, ca ântâiu să creadă că sfântul Papa din Roma e pe acest pământ după Christos capul eclesiei. A doua, creadă în purgator. A treia, că pânea fără aluat e îndestul spre darea cuminecăturii. A patra, să creadă că sfântul duch purcede din Tată și din Fiu. Pentru-că în celalalte părți, ale credinței și până acum au fost de tot într'o formă cu noi. Iar că'n ceremoniele externe se deosebesc, aceasta nu vatemă credința. Iar că alții i-au neliniștit pe dinșii, aceasta au făcut-o în contra poruncei Maiestății Sale, ce decumva va ajunge la cunoscința Măriei Sale a domnului general, mă tem că vor păți-o reu, căci Măria Sa are poruncă dela Maiestatea Sa, ca pe atari oameni să-î pedepsească ca pe neascultători.

De aceea eu îți sfătuesc D-Tale, să nu-i neliniștesci căci cu aceea n'ajungi mult, afară de aceea nu cumva să-ți-se ivească D-Tale ceva neliniște. Cu aceste te închin scutului lui D-deu.

Alba-Iulia, 1700 în 24 Sept.

P. Ladislan Bârannj.

PETREA PĂȚITUL.

(Poveste din popor.)

Era odată un bărbat și o nevastă: pe bărbat îl numiau Petru, iar pe femeie Măriuța. Și ăștia erau de curând cununați la olaltă, dar femeia — cum e ea, de nu o strunesci câte o leacă, să scie că are bărbat —, iute și-a prins un ibovnic pe de-asupra; vorba celuia: se mărită ca să aibă ce mânca și bê, că de trăit, a trăi cu cine i-a plăcè.

Într'o ȃi-i veni ibovnicu, Sandu — așa-'l chiamau — îi făcu mâncare tot ce avea mai bun și se aședară împreună la uspetat, când iacă, pică Petrea dela lucru și-i nimeresce la masă —.

— Ei, Măriuța, că bine ve uspetați...

— Bine, Petre, fiu-ai tu căne îngulerat — îi ȃise femeia. Amu ce putere avea ea — Petrea căne remase.

Dacă remase căne, ieși la drum și începu a umbla de colo până colo, mirosind, cum e treaba cânilor, — dar oamenii, cum le veni necunoscut, că nu-'l mai vȃdură, socotind că cine scie, da de-i turbat și se luară după el: cari cu furci, cari cu pietri, cari cu ce le pica în mână — să-l toace în cap iar mai multe nu și numai ce se pomeni cănele scos afară din sat.

Sè luà pe hotar într'o parte și drumu lui trecea pe lângă stână. Veȃndu-l baciul țapăn și cu minte coala, de par' că pricepea vorbele omului, îl luà pe lângă oi, socotind că i-a fi de ispravă.

Drept că i-a mers tare bine cu el o leacă de vreme, și nu îndrăznia să se apropie fiară selbatică de turma lui, că apoi era dusă de pe lume; dar într'o noapte cum se întemplă, nisce lupi se abătură pe la oi și intrară la ele, pe când se hodineau. Cănele ham! ham! sare la bătaie, dar ori-cum, el singur, lupii o grămadă, se vînzoli mult până-i prăpădi, că cu buna nu se duceau de fel, fiind hămisiți de foame — și până să-i apuce pe rând, ei încolțiră atâtea oi... câte au prins.

Dimineața se sculă păstorul mai târȃiu ca de alte-dăți și sculându-se vȃdu colo oile, clae peste grămadă. Amu, paguba ca pagubă, — că nu erau oile lui — dar necasul, cum de a durmit el așa de tot să nu scie nimica — îl scoase din fire... și începu a se descărca pe bietul căne, că el e de vină, de n'a lătrat — de mai — mai să-l surpe în bătaie! În legea celuia: când e omul mănios de acasă, ferească-te sfântul să nu pici în brânca lui, că ȃi-o pune, scii... și la urmă, când îți ese nevinovăția, să scoate cu „iartă, că n'am sciut“, că de sciam, tot ȃi-o puneam, — iar tu rabȃi dacă vrei, — de nu, capeți la pumni, de ai ce sughiți toată ȃina după ei!

Seurtă vorbă: după ce-și bātu bine omul cănele, dădu oile cele încolțate în lături: una încoace, una încolo, când iacă sub ele acolo stăteau și lupii peste olaltă.

Poftim poznă! — socoti atunci păstorul — am ajuns la povestea omului, căruia i-a venit odată de s'a aruncat în apă . . . și când să se ducă . . . ci că l-a apucat o părere de reu . . . amar mi-am bătut cănele . . . fără vină. Dar măi pruncule, dă o pită, dă-i mâncare — dîse el cătră un prunc, ce îngrija pe acolo — că uită-te, ne-a omorît lupii!

Pruncul i-a dat.

Cănele și-a venit iarăși în voie și de acolo încolo ca mai ba, să pape el bătei de acelea.

Merse vestea într'atât de hărnicia ăstui căne, până străbătu la urechile împăratului. Împăratul cum auđi, porunci pëcurarului să i-l trimită cu ori-ce preț, că are mare trebuință de el. Anume Muma pădurii îi fura pruncii, când îi nășcea împărăteasa și-i ținea ascunși în pădure, și până pe vremea aceea i-a fura *trei*. Veđi dta, țeranii că-s țerani proști și stau să se topească de superare când li se duce vr'un ficior, la cătane, bună-oară; — d'apoi la o curte, când se întemplă nenorociri ca acelea? Dar, socotia împăratul, un căne harnic i-a veni Mumei-pădurei de cap și a juca-o cum nu i-a fi placu!

Cănele la porunca împărătească fu pus pe drum trecënd peste noue țeri și noue mări, iar când ajunse la curte își șterse laba și pocăni în ușa ca domnii. Un inăș sări atunci să-i deschidă, dar veđënd cine e.. umbla să-l dea afară. Ci zărindu-l împăratul nu-l lăsă, fără-l duse înlontru și-l puse după masă uspetându-l cu tot felii de mîncări ca pe cine scie ce mire — de remase poznașul de inăș cu degetu 'n gură și ochii zgâiți la minunea asta. Cum dîc: împărat tare în samă-l băga — să nu uitați, pe căne — punëndu-și în el toată nădejdea, mai ales cum era și împărăteasa . . . de numai ceasul și-l aștepta.

Dădu Dumneđu de veni și vremea aceea și unde nu născu împărăteasa doi prunci ca doi ângeri. Veselie mare s'a făcut în curte, cum numai rar se întemplă și bucuratu-s'au cu toții, până și supușii, cari ci-că doriau să le dea Dumneđu multe veselii de acelea.

Pe la miez de noapte se abătu și de astă-dată Muma pădurii după micutei, îi apucă și se șterse cu ei . . .

În curte dormiau toți, osteniți de veselia și bucuria din ziua de mai înainte, dormiau, dar cănele nu dormia. El, când sări Muma-pădurii peste căput (poartă) o prinse de picioare și jap! cu ea la pământ, — scoase pruncii din brîncă, fără ca s'o vateme. Spurcata-i apucă iară, cănele îi scoase iară, până la a treia oară, când cănele remase cu ei, iar spurcata se duse în treabă-și sunându-i ceasul.

Cănele ce să facă? Neputënd deschide ușa, se aședă în prag, băgând pruncii între craci să se hodinească și ei.

Dimineața se scoală împăratul, caută în leagăn, pruncii nu-'s.

— Vai de noi și de noi, tu împărăteasă, că iară ni-au perit micuteii!.. apoi lumea ce a mai dîce: „uite un împărat și o împărăteasă

au mâncat cu câne la masă!“ — Și-i apucă un plâns și o jale de acele, de nici să vezi, nici să auzi! —

Dela o vreme eși împăratul afară — el scie după ce —, dădu în prag cu ochii de câne și cum era supărat cât pe ce să-l svirle de acoloa, dar sculându-se repede să i se cuciuiească, remaseră pruncii pe loc, de-i zări împăratul. Unde nu se însenina, unde nu se bucura atunci, de nu se poate spune. Duse cânele în lontru, îl împodobî cu bani și taleri scumpi, de într'o minută îl făcu numai aur și argint.

Amu, cum era cânele gătit — împodobit, de lui îi venia să se minuneze de el, adusu-și-a aminte și de păcătoasa Măriuță. Cum se gândi el? — Că dacă l'a vedea ea, a rămâne cu gura căscată și s'a prăpădi după el — nu altă ceva.

Merse deci acasă, fără să i-se întempe ceva pe drum, că sëlbatăciunea — de cumva de el se apropia — îi scăpăra ochii de minunile cele sclipitoare și fugia mâncând pământul, necum să saie la bătaie.

Când ajunsese acasă, află pe nevastă după masă, veselindu-se într'una cu ibovnicu. Da cățaua de ea iute-l cunoscă și iute sări cu vorba:

— Uită-te Sandule, ce câne frumos și cum se uită la noi, par'că ne-ar cunoaște, fiu-ar un *porumbaș cu clonțul de jumătate!*

Bietul Petrea porumbaș remase. Și nevasta îi luă toate scumpiile — de-l lăsă gol — goluț de bănet; vorba ceea: „cum veni, așa pieri“.

Ce să facă amu porumbașul?

Se ia, de se duce unde vede ochii și tot titupesce și nu se hrănesce, că-i cu clonțul jumătate — săracul! După-ce sbură o săptămână și mai bine, se trezi într'o pădure mare, mare. La mijloc de pădure Muma pădurei spăla grâu și-l usca pe lepedeu, pruncii împăratului — de cari pomenirăm — îl grijau, când de-odată porumbul ti-tu-pu, ti-tu-pu începu a apuca câte un fir. Pruncii hiș!.. hiș!.. fac cu brâncile cătră el, dar nu-l pot alunga.

— Hai mamă — dîseră ei atunci — că un porumb se îndoapă din grâu și nu-l putem alunga de fel!

— Ei, fire-ar lele mumă-sa, sciu eu cine e. Luați halău, țucă-ve maica — și-l prindeți!

Iute au dat în sus și în jos, l'au prins și l'au pus sub un ciur.

S'a grăbit bătrâna de și-a gătat lucrul ce-l avea, apoi aprinse focul în cuptoriul de pâne, udă penele porumbului cu apă, apoi jap! cu el de trei ori în para focului, dar fără să-i apuce penele foc.

— Ei, fie lele mumă-ta — asta-i *dir-ce* m'ai batjocorit la împăratul și pruncii mi-i-ai luat, dară nu m'ai vâtemat; de aceea nu te vatem nici eu.

După-ce l'a băgat cum am dîs, s'a mulcomit ea, cum se dîce: una pentru alta — dă, că și eu dau: și pe urmă s'au împăcat și au început

a se înțelege bine la olaltă, că Mumei pădurii îi era milă de el și de Țilele lui cele amărite și umbla să-l scoată din nevoie. Îi Țise deci: scobesce tu, cum Ți-a ajuta Dumnezeu, acoperișul — după ce-i merge acasă — iar în dos: al treilea colț de pod și din sus al treilea laț, îi afla un frâu. Scutură-l odată și întră prin el de trei ori, că te-i face iarăși om, întră apoi în casă cu el ascuns sub haine și-l svirle în cap la nevastă să prindă minte.

El, săracul, ascultă, mulțămii frumos de sfat și făcu tocmai pe tocmai.

Se întoarse acasă, se puse la acoperiș și scobi o Ți, doue, ba poate și nouă — până se băgă în pod: găsi frâul, îl scutură odată și întră de trei ori prin el de se făcu iarăși om, mai mândru și mai frumos pe de trei ori cum a fost, și în casă dacă a întrat, cu el ascuns sub cămeșe, face cu el jap! în capul nevestei și la amăritul de ibovnic, de pe loc îi face doi bivoli negri ca cărbunele (el bivol, ea bivoloaică) — na: ardă-ve focul, că urit am jucat din pricina voastră și mult v'ați veselit cu beut, cu mâncat și cu Țucat, dar amu cucul v'a cântat, cum Țice cela: după plăcere vine durere și după ris — plâns.

Dacă-i prefăcu în bivoli, îi prinse la jug: pe ea *din brasdă*, pe *el din om*, și se luă în pădure după lemne și-i mâna cu furca de fier, iar roatele de unse ce erau, le auȚiai cale de o Ți scărȚa... scărȚa, târȚa... pârȚa...

În vremea ce întră Petrea în pădure, șumariului*) i se întemplă o comedie: prinse o capră, o beli și umbla să-și frigă o bucată de carne dintr'însa, dar până umbla de colo până colo, după un lemn de frigare, o spurcată de țarcă îi fură carnea și sbură cu ea pe un lemn.

Se mâniă șumariul, când băgă de samă, cât n'ai putē crede.

Dar țarca de colo, de pe lemn:

— Ciudă Ți-e măi Șumariule?

— Cum, doamne iartă-me, nu mi-a fi, că-s de o grămadă de ani șumar și așa poznă încă nu mi-s'a întemplat.

— Hm! măi, asta nu-i nimic pe lângă ce a tras *Petrea* păȚitul.

— Ce a tras?

— Vrei să scii?

— Vreau.

— Dacă vrei, mergi la el să-Ți povestească!

Șumariul nu așteaptă mai multe ci se pune pe drum, din cotro auȚia scărȚăitul, și nu merse tocmai mult când colo vȚdu, ce vȚdu, și se cam mira de pozna de car a lui *Petrea*, însă Ținsul necunoscȚndu-l îl întrebă:

— Nu scii unde șede *Petrea* păȚitul?

— Ba da. Sui în car, că te duc până la el.

*) Îngrijitor de pădure.

S'a suit și au pornit într'o parte... Șumariul, care cunoscea locurile, dă-i, că să-l îndrepte: nu mâna pe aici, ȕise el, că mai încolo este o ierugă și-i greu carul...

— Greu — negreu, respunse Petrea — de aceea țin eu bivoli tari? Ien, se veđi dta cum or merge...

Și o mesura oblu prin mijlocul ierugei și au ieșit din ea, dar numai dracul scie câte au păpat bivolii.

Petrea dacă ajunse acasă, își fripse clisă, apoi se puse la masă și imbiă și pe șumariul: fă-te încoace la bucățica asta bună, să o mânăcăm împreună.

— Mulțam, om bun, că n'oi mânca, ci la drum oi pleca, că mi-e tare să întâlnesc pe Petrea pățitul.

— Tare de tot?

— Cum să nu, că ce am auđit de el? și ce am pățit și eu? —

— Ei, omule, dacă ți-e așa tare de el, uită-te bine la mine, ca să me cunosci de altă-dată și în minte să me ții — că *io-s Petrea pățitul*. Vai, prin multe am trecut, de când maica m'a făcut, dar mulțam Domnului, că am scăpat din toate.

Apoi începu a-și spune pățaniile, bună-oară cum le-am spus și eu dumnia-voastră, iar șumariul muri și iar învie de minunare și eu gătauu asta poveste și să sciți oameni buni, că de pe vremea aceea se află bivoli în lume!

Auđită dela Teodor Cormoș, econom în Varșand, lângă Giula.
Blaj, 31 Martie 1897 n.

G. Todica.

ACADEMIA ROMÂNĂ.

Sesiunea generală din acest an a Academiei române s'a deschis la 11/23 Martie prin președintele N. Kretzulescu, fiind prezenți cu aceea ocaziune 19 membri ordinari și 3 membri coresp. Dintre membri dela noi au participat la această sesiune dnii: Vincențiu Babeș, Alexandru Roman și Iosif Vulcan, iar dnii: Florian Porcius, I. M. Moldovan și Dr. At. M. Marienescu și-au scusat absența. Din raportul secretarului gen. extragem pe scurt următoarele: Localul în care se găsește Academia română, este deplina ei proprietate, ceea-ce este meritul dlor Teodor Rosetti și Petru Poni, cel dintăiu ca ministru de culte a cumpărat casa, iar al doilea tot ca ministru de culte, a pus la dispoziția Academiei și suma de 220.000 lei pentru desvoltarea localului. În viitor academia va dispune de o nouă sală de ședințe, de o sală de lectură și de alte încăperi. În curând se vor publica cuvântările regelui Carol sub titlul „Treideci de ani de domnie a regelui Carol I.“ În anul expirat Academia a ținut 43 ședințe. S'au publicat 3 tomuri din Anale cu mai multe memorii,

câteva culegeri de documente, catalogul manuscrisurilor române, 4 vol. din publicațiunile Hurmuzachi etc. Din fundațiunea Adamachi s'au împărțit burse în suma de 3821 lei 65 bani. Institutul Otteteleşan se află în continuu progres, numărând de prezent 45 eleve. Procesul pentru lăsământul Zappa este judecat în favorul Academiei. Averea lăsată de Em. Donici a intrat în posesiunea Academiei. Dl Ioan Lecomte du Nouy a făcut Academiei o donațiune de 10,000 lei întru amintirea fratelui seu A. Lecomte du Nouy, arhitectul-artist, care a restaurat vestita biserică dela Curtea de Argeş și cea dela Iași. Pentru marele premiu „Năsturel-Herescu“ de 12.000 lei, care se acordă tot la trei ani celor mai valoroase lucrări literare, au intrat 9 scrieri; pentru premiul statului „Eliade Radulescu“ de 5000 lei 7; pentru premiul „Adamachi“ de 5000 lei 3 și în sfârșit pentru premiul statului „Lazar“ au intrat 2 manuscrise.

Din raportul comisiunii pentru biblioteca Academiei aflăm, că biblioteca se sporesce enorm atât cu cărți tipărite, cât și cu manuscrise.

În cele 6 ședințe publice ținute sub durata sesiunii din acest an au făcut comunicări d-nii: D. C. Ollanescu: Datine, jocuri, spectacole la Români, premergătoare teatrului; V. A. Urechia: Justiția, administrațiunea Țării-Românesce și conflictele diplomatice între anii 1812—1818); B. P. Hașdău: Negru Vodă, întemeierea statului muntenesc (1230—1380); Dr. I. Felix: Ciurma și prevențiunea ei; I. Kalinderu: August și literații; Gr. G. Stefanescu: Geologia și legenda; Gr. G. Tocilescu: Săpăturile dela Civitas Tropaeensium. La 7/19 Aprile s'a ținut ședință publică solemnă sub presidiul regelui, președintele onorar și augustul protector al Academiei; la urcarea în fotoliul presidential regele fu salutat prin o alocațiune ținută de dl N. Kretzulescu, căruia regele i-a răspuns, că se bucură putând lua parte la sesiunea Academiei; apoi dl Gr. G. Tocilescu a făcut o foarte instructivă comunicare despre Basilicele și Mausoleul dela Adamklissi; în sfârșit dl N. Ionescu ținut un discurs despre istoria română modernă: Luarea Griviței. Regele a felicitat pe ambii conferențieri și a vorbit apoi cu mai mulți membri.

În locul reposatului Dr. Brândză fu ales de membru ordinar al Academiei în secțiunea științifică, cu 16 voturi contra 3, dl Anghel Saligny, inginer, director gen. al căilor ferate rom. și autorul mărețului pod peste Dunăre la Cernavoda; iar membru coresp. în aceeași secțiune, cu 19 voturi contra 2, dl A. Vițu, profesor de fiziologie la facultatea de științe din Bucuresci; membri corespondenți în secțiunea istorică s'au ales d-nii: Tanoviceanu, profesor la facultatea de drept din Iași, cu 19 voturi contra 1, și N. Iorga, cunoscutul scriitor, cu 18 voturi contra 2, și în sfârșit membri onor. d-nii: Eugen Bormann, profesor la universitatea din Viena și Alfred von Domaschewski, profesor la universitatea din Heidelberg.

Delegația Academiei s'a compus astfel: președinte: N. Kretzulescu și vice-președinți: Gr. G. Tocilescu, Ioan Kalinder și P. S. Aurelian.

Cel mai remarcabil moment al sesiunii trecute este fără îndoială premiarea distinsului poet de origine ardelean, G. Coșbuc, cu marele premiu „Năsturel-Herescu“ de 12,000 lei pentru lucrarea sa: P. Virgilius Maro, operele complete. Partea I. Aeneis. Traducere în formele originale. București 1896. Nici când un premiu acordat de academie n'a produs o satisfacție mai generală, decât premiarea lui Coșbuc, poetul dulce și mult apreciat de toată lumea românească, premiere oare-cum așteptată de opinia publică română. Premiul statului „Eliade-Rădulescu“ de 5000 lei l'a obținut dl Iuliu Zanne pentru lucrarea sa: Proverbele Românilor. Vol. I. Bucuresci, 1895.

Alt moment însemnat în sesiunea trecută a fost discuțiunea viuă, ce s'a încins în ședințele Academiei dela 8 și 10 Aprile n. în jurul publicațiunei Marelui Etimologic al României aflătoare sub direcțiunea d-lui B. P. Hașdău, publicațiune de mare valoare, care a consumat până acum sume însemnate, dar care în urma planului prea larg croit dela început, după care se redactează, și după stăruința, cu care se mână lucrarea înainte, nu este speranță de a se termina decât preste sute de ani. Resultatul discuțiunei a fost: sistarea publicării acestei lucrări pe bazele urmate până'acî cu începere dela 1 Ian. 1898 și întocmirea unui program pentru publicarea altei lucrări noue, care să corăspundă și intențiunilor Academiei rom. și dorințelor regelui, augstul fundator al Etimologicului.

Alteum ne rezervăm a vorbi mai pre larg în nrul viitor al revistei noastre despre sesiunea generală trecută a Academiei române.

(nt.)

ASTRA.

(Sciri din simul Asociațiunii).

«*Enciclopedia Română*». Această mare publicațiune editată sub auspiciile Asociațiunii Transilvane înaintează mereu cu pași siguri. Fasc. IV., în care se încheiă litera A. și se cuprind aproape 500 articole cu inițiala B. este aproape întreg tipărit și se va expedia abonaților încă în decursul acestei luni. Fascicolul este împodobit cu o excelentă hartă a Asiei, lucrată în stabilimentul F. A. Brockhaus în Lipsca după stările din 1896, apoi cu număroase ilustrațiuni (Tipuri asiatică, Rasele și cultura Australiei, Ateneul român, Băile herculane, fig. de zoologie, etc.) Între articolele mai mari se află multe de interes special românesc (Asachi, Ateneul rom., Aurelian, Ausoni, Axente Sever, Babeș, Bacalogliu, etc.) Prețul de prenumerare este: fl. 5.— pentru $\frac{1}{2}$ tom și fl. 10.— pentru 1 tom (10 fasc.) și se achită anticipativ la W. Krafft în Sibiiu.